

ECRI

European Commission against Racism and Intolerance
Commission européenne contre le racisme et l'intolérance

CRI (99) 30
Version suédoise
Swedish version

Europakommissionen mot rasism och intolerans

ECRI's granskning land för land:

RAPPORT OM SVERIGE

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

För ytterligare information om arbetet i Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) och om annan verksamhet inom Europarådet på detta område var vänlig kontakta:

Secretariat of ECRI
Human Rights Directorate
Council of Europe
F- 67075 STRASBOURG Cedex
Tel: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Besök vår webadress: www.coe.int/ecri

INLEDNING

På initiativ av det första toppmötet med stats- och regeringscheferna från Europarådets medlemsstater upprättades 1994 Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) i syfte att bekämpa de växande problem med rasism, främlingshat, antisemitism och intolerans som hotar de mänskliga rättigheterna och de demokratiska värdena i Europa.

ECRI fick till uppgift att granska medlemsstaternas lagstiftning, handlingsprogram och andra åtgärder för att bekämpa rasism, främlingshat, antisemitism och intolerans och deras effektivitet, att föreslå ytterligare åtgärder på lokal, nationell och europeisk nivå, att formulera rekommendationer till medlemsstaterna om den allmänna policyn och att studera de internationella rättsinstrument som är tillämpliga på området i syfte att vid behov förstärka dem.

En sida av den verksamhet som ECRI utarbetat för att uppfylla sina direktiv är den uppläggning land för land, som inbegriper genomförandet av en analys av förhållandena i var och en av medlemsstaterna för att kunna ge regeringarna användbara och konkreta förslag.

Det förfarande som antogs för att förbereda länderspecifika rapporter kan sammanfattas på följande sätt:

- a. Den förberedande insamlingen av information såväl som förberedandet av texter till preliminära rapportförslag genomförs i mindre arbetsgrupper inom ECRI. De preliminära informationskällor som används är omfattande, inklusive bland annat regeringarnas svar på det frågeformulär som ECRI sänt ut, bidrag från berörda nationella medlemmar i ECRI, information om nationell lagstiftning som det schweiziska institutet för jämförande rätt (Swiss Institute of Comparative Law¹) insamlat åt ECRI, information från internationella och nationella icke-statliga organisationer, olika publikationer och medierna.
- b. I plenarmöten granskar och diskuterar ECRI det preliminära rapportförslaget för varje land och antar ett förslag till rapport.
- c. Rapporten sänds till berörd regering för att behandlas i en konfidentiell dialog som förs genom en av regeringen utsedd nationell sambandstjänsteman. Förslaget till landrapport granskas på nytt och omarbetas eventuellt mot bakgrund av den senares kommentarer.

¹ Den rapport som utarbetats av Swiss Institute (hänvisning: CRI (98) 80) och som innefattar tillämplig lagstiftning i Europarådets medlemsstater finns tillgänglig på webadressen www.ecri.coe.int och i utskrift på ECRI's sekretariat.

- d. ECRI antar därefter i plenarmöte rapporten i dess slutgiltiga form och överlämnar den genom Europarådets ministerkommitté till ifrågavarande lands regering. Två månader efter detta överlämnande offentliggörs rapporten, såvida inte det berörda landets regering uttryckligen begär att den inte skall offentliggöras.

Fram till idag har fem serier av ECRI's länderspecifika rapporter offentliggjorts, i september 1997, i mars 1998, i juni 1998, i januari 1999 respektive i mars 1999². En sjätte serie länderspecifika rapporter överlämnades till berörda länders regeringar i mars 1999 och offentliggörs således nu³.

Följande rapport innehåller ECRI's analys och förslag rörande Sverige.

Det skall noteras att ECRI genomför sin land-för-landmetod genom att förbereda rapporter för samtliga fyrtio medlemsstater i Europarådet. Denna sjätte serie rapporter för vilken förfarandet avslutades i mars 1999 kommer under 1999 att följas av rapporter om de återstående medlemsstaterna i Europarådet. Det har ingen betydelse i vilken ordningsföljd rapporterna framställs annat än att de föreliggande rapporterna är de första som slutförs.

Publiceringen av denna rapport innebär början på en fortgående och aktiv utbytesprocess mellan ECRI och myndigheterna i var och en av medlemsstaterna för att finna lösningar på de problem med rasism och intolerans som Europa ställt inför. ECRI kommer även att välkomna bidrag från icke-statliga organisationer och andra parter som arbetar inom detta område för att se till att dess arbete blir så konstruktivt och användbart som möjligt.

Från och med 1999 har ECRI påbörjat ett uppföljningsförfarande för sina länderrapporter genom att granska vilka åtgärder regeringarna kan ha vidtagit i fråga om de förslag de innefattade, genom att allmänt uppdatera innehållet och genom att mer ingående rikta in sig på specifika frågor av vikt. Under perioden 1999-2002 kommer ECRI att på detta sätt årligen vända sig till cirka 10 länder.

² De fyra första serierna omfattar rapporter om Belgien, Bulgarien, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Grekland, Irland, Island, Italien, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxembourg, Malta, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Ryssland, San Marino, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Spanien, Tjeckiska republiken, Tyskland, Ukraina, Ungern och Österrike.

³ Rapporter om Andorra, Sverige och före detta jugoslaviska republiken Makedonien.

RAPPORT OM SVERIGE ⁴

Inledning

Även om det ibland anses att immigrationen till Sverige är en ganska så sen företeelse har landet faktiskt i ett långt perspektiv varit ett immigrationsland, fränsett perioden mellan 1850 och 1930 som var en period med nettoemigration (nära en fjärdedel av befolkningen emigrerade under denna tid, huvudsakligen till Förenta Staterna). En betydande immigration till Sverige under detta århundrade började på 1930-talet, när judiska flyktingar från Tyskland ansökte om asyl. Under andra världskriget kom flera hundra tusen flyktingar till Sverige, i huvudsak från grannländerna. Bristen på arbetskraft i efterkrigstidens ekonomiska tillväxt ledde till ett inflöde av arbetstagare från andra länder, huvudsakligen Finland men även andra länder, särskilt länderna på Balkan och medelhavsländerna. Sedan mitten av 1970-talet har den största icke-nordiska immigrationen representerats av flyktingar.

Idag har omkring 20 % av den svenska befolkningen invandrarbakgrund. Det kan således sägas att, samtidigt som den betydande immigrationen till Sverige inte är en ny företeelse, dess omfattning och art har förändrats under åren. Sett i ett internationellt perspektiv har Sverige tidigare tillämpat en generös immigrationspolitik. På senare år har den svenska immigrations- och asylpolitiken dock stramats åt.

En av de utmaningar som det svenska samhället idag står inför är att omvärdera begreppet identitet i det samhälle som nu måste erkännas vara multikulturellt. Situationen förändras snabbt och kännetecknas av nya ekonomiska påfrestningar, en ökande immigration och konsekvenserna av att Sverige på senare tid med knappt stöd har blivit medlem i Europeiska unionen.

Sverige sätts traditionellt i samband med den avancerade skandinaviska sociala välfärdsmodellen. Perioden från 1980 fram till 1991 var exceptionell i svensk arbetsmarknadshistoria. Sysselsättningen ökade under hela 1980-talet enbart för att falla dramatiskt från och med 1991, då en period med ekonomisk nedgång började som slutade med den ökning av arbetslösheten som också i stor utsträckning har påverkat andra sidor av det sociala livet. Detta mönster har särskilt inverkat på minoritetsgrupperna i Sverige, som generellt har en svagare social och ekonomisk ställning än majoritetsbefolkningen.

⁴

Anmärkning: Eventuell utveckling som skett efter den 16 oktober 1998 omfattas inte av den följande analysen och beaktas inte i slutsatserna eller i förslagen.

Förutom immigranter finns tre stora traditionella minoritetsgrupper i Sverige, nämligen samer, tornedalsfinnar⁵ och romer (fastän vissa av romerna i Sverige ursprungligen är invandrare). De svenska myndigheternas politik när det gäller att bevilja dessa traditionella minoriteter vissa rättigheter tycks för närvarande vara mindre försiktig och utvecklas i en positiv riktning.

Även om Sveriges syn på att bekämpa rasism och intolerans ger många prov på "goda exempel" kvarstår problemen med diskriminering och fientlighet gentemot minoritetsgrupper. Sådana problem tar formen av både våldsamma rasisthandlingar som ofta inleds av grupper av skinnskallar och nynazister och mer svårfångade former av diskriminering och intolerans i det sociala och ekonomiska livet. Antisemitismen kvarstår som det problem som uppenbarar sig genom sporadiska händelser av vandalism och våld.

Några av de viktiga områden som ECRI har bestämt skall förtjäna att särskilt uppmärksammas inbegriper följande:

- förekomsten av rasistiskt våld och rasistiska demonstrationer såväl som rasistiska och antisemitiska grupper och organisationer och andra yttringar av intolerans,
- direkt och indirekt diskriminering på områdena sysselsättning och bostäder, och svårigheterna att bevisa och avhjälpa diskriminering på dessa och andra områden,
- behovet av att säkerställa ett fullständigt och konsekvent genomförande av gällande lagstiftning,
- problem och diskriminering som traditionella minoritetsgrupper möter.

⁵ *Av den finsktalande befolkningen på omkring 450 000 personer i Sverige, av vilke den största delen är immigranter, är 20 000 tornedalsfinnar.*

I. JURIDISKA ASPEKTER⁶

A. Internationella konventioner

1. Det finns två internationella konventioner som Sverige ännu inte har ratificerat, nämligen Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk och ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter. Det konstateras att en minoritetsspråkskommitté har lagt fram ett förslag om att ratificera dessa instrument och att en proposition skall föreläggas riksdagen under våren 1999. ECRI uppmuntrar till en snabb ratificering av dessa instrument.

2. ECRI finner vidare att Sverige bör ratificera ILO:s konvention nr 169 om urbefolkningar och hoppas att den kommitté som utsetts för att studera denna fråga skall komma fram till en gynnsam slutsats.

B. Grundlagsbestämmelser

3. I 1 kap. 2 § regeringsformen (grundlag) krävs av staten att den skall respektera "alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet". I fjärde stycket i denna bestämmelse anmodas offentliga myndigheter att främja etniska, språkliga eller religiösa minoriteters kulturella utveckling. Dessa krav är rekommendationer till den lagstiftande församlingen. I 2 kap. 15 § regeringsformen förbjuds varje diskriminering på grund av ras, hudfärg, eller etniskt ursprung. Denna bestämmelse är även tillämplig på personer som inte är svenska medborgare. Domstol eller administrativ myndighet kan dock inte bortse från en lag eller förordning som åsidosätter en grundläggande rättighet, såvida åsidosättandet inte är "uppenbart". Sverige bör överväga huruvida grundlagsskyddet mot sådana slag av diskriminering i lagar och förordningar är tillräckligt i praktiken.

4. Fastän Högsta domstolen 1996 fastslog att det kan vara olagligt att bära främlingsfientliga symboler eller rasistiska tillhörigheter är organisationer med rasistiska syften för närvarande inte förbjudna i Sverige, och riksdag och regering förordar inte ett sådant förbud. ECRI påpekar att ett förbud mot rasistisk propaganda och rasistiska organisationer föreskrivs i artikel 4 i den internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering. Även om det finns bestämmelser i brottsbalken som gör att rasistiska organisationers verksamhet är olaglig bör ytterligare åtgärder övervägas, som säkerställer att artikel 4 i konventionen fullständigt genomförs.

⁶ En fullständig översikt över befintlig svensk lagstiftning på området bekämpande av rasism och intolerans ges i publikationen CRI (98) 80 som utarbetats för ECRI av det schweiziska institutet för jämförande rätt (the Swiss Institute of Comparative Law, se litteraturförteckningen).

C. Bestämmelser i brottsbalken

5. Enligt 16 kap. 8 § i den svenska brottsbalken bestraffas hets mot folkgrupp på grund av ras, nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller trosbekännelse. Paragrafen innefattar ett förbud mot spridande av rasistiska uttalanden eller rasistisk information, inte enbart till allmänheten utan även inom en grupp. I 16 kap. 9 § stadgas förbud mot diskriminering vid tillhandahållande av tjänster eller tillgång till offentliga tillställningar. Detta omfattar dock inte anställningsförhållanden. Det bör noga prövas vilka möjligheter som kan avhjälpa detta förhållande. I 29 kap. 9 § föreskrivs att den rasistiska karaktären av varje lagbrott skall anses som en försvårande omständighet.

6. Lämpliga åtgärder förutom brottspåföljder bör vara att ersätta offren för rasistiskt våld eller diskriminering. Samtidigt som lagen ger ersättning till offer för rasistiskt våld i rättegång i brottmål rapporteras att denna möjlighet inte tillämpas fullt ut och att den tillgängliga ersättningsnivån inte är tillräcklig. Ytterligare hänsyn bör tas till sådana möjligheter som kan förbättra denna situation.

D. Civilrättsliga och förvaltningsrättsliga bestämmelser

7. Lagen mot etnisk diskriminering från 1994 syftar till att bekämpa diskriminering på arbetsmarknaden. Sverige har inte någon fullständig lagsamling med civilrättslig lagstiftning som omfattar alla de områden där diskriminering kan uppkomma, när det t.ex. gäller bostäder, utbildning, tillgång till tjänster. Samtidigt som det kan noteras att rasdiskriminering på många områden bestraffas enligt brottsbalken i Sverige men att möjligheten till en civilrättslig rättegång är begränsad, bör en utvidgning av den civilrättsliga lagstiftningen på detta område övervägas.

8. Dessutom finner ECRI att lagen mot etnisk diskriminering är onödigt restriktiv. Den kan tillämpas endast i ytterst fåtal fall, eftersom etnisk diskriminering (i strid med lagen) inte kan ha ägt rum förrän arbetsgivaren har avslutat anställningsförfarandet. ECRI understryker att diskriminering vid anställning bör förbjudas under alla stadier av anställningsförfarandet. Lagen kräver dessutom att diskriminerande behandling får grundas endast på den etniska faktorn, fastän detta sällan är fallet i praktiken då situationen vanligen inbegriper flera faktorer. Denna lag föreslås omprövas mot bakgrund av sådana frågor, så att den kan garanteras verkligen vara ett effektivt redskap mot diskriminering i arbetslivet. Det bör övervägas att utvidga lagen till att omfatta fall där det finns tecken på att etniska faktorer har beaktats under rekryteringsprocessen. ECRI anser dessutom att, det skall räcka för arbetssökande att lägga fram begränsad bevisning för diskriminering i civilrättsliga fall av detta slag, eftersom arbetsgivare har lättare än de påstådda offren att bevisa huruvida deras beslut att välja en kandidat framför en annan var välgrundat eller ej.

9. ECRI noterar att en proposition i maj 1998 förelades riksdagen om en ny lag om åtgärder mot etnisk diskriminering som omfattar både direkt och indirekt diskriminering, som är tillämplig utan hänsyn till någon diskriminerande avsikt från arbetsgivarens sida och som omfattar alla stadier av rekryteringsprocessen. ECRI uppmuntrar riksdagen till att snabbt anta denna proposition.

E. Specialistorgan

10. Förekomsten av en ombudsman mot etnisk diskriminering utgör en viktig garanti mot denna typ av diskriminering. Med hänsyn till uppgiftens omfattning vore det dock tillrådligt att tilldela detta organ ytterligare befogenheter och resurser. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering kan under vissa omständigheter väcka talan hos arbetsdomstolen men kan annars inte väcka talan hos domstolar. Eventuellt borde ombudsmannens roll utvecklas ytterligare med beaktande av goda exempel med avseende på myndighetens befogenheter. ECRI välkomnar i detta hänseende regeringens förslag till riksdagen om väsentligt ökade resurser till detta organ.

II. POLITISKA ASPEKTER

F. Mottagande av personer som inte är svenska medborgare och deras ställning

11. Efter en granskning av integrationspolitiken som genomfördes av en särskild kommitté antog riksdagen en proposition om en ny integrationspolitik, och de nya riktlinjerna som har gällt sedan januari 1998 har genomförts av en myndighet som upprättats för detta ändamål. ECRI understryker att eventuellt nya riktlinjer som utarbetas i fortsättningen bör ta hänsyn till behovet av att säkerställa att alla grupper har möjlighet att på jämställd basis delta i samhället och samtidigt bevara sin rätt att bibehålla den egna kulturella identiteten. Denna process kan förstärkas genom bättre samordning och övervakning av att politiken genomförs för att se till att framlagda politiska mål tillämpas på ett praktiskt plan. Utarbetade riktlinjer och skälen till sådana riktlinjer bör offentliggöras i stor utsträckning och förklaras för allmänheten för att sådana åtgärder skall kunna garanteras ett utbrett stöd.

12. Frågan beträffande områden med en stark koncentration av invandrare bör bli föremål för ytterligare fördjupade studier samtidigt som de vitt skilda åsikterna i detta ämne och olika möjliga lösningar skall beaktas. Medan somliga finner att koncentrationen av invandrargrupper inom ett område hindrar dessas integrering och gör att svårigheter lättare uppkommer, finner andra att sådana grupper bör ges möjlighet att leva tillsammans i en miljö där de kan organisera sina egna föreningar och sitt kulturella och sociala liv. ECRI finner att varje politiskt initiativ på detta område bör ge olika grupper fullständiga möjligheter att kunna integreras och samtidigt betona att sådana riktlinjer på intet sätt bör innebära en skyldighet att assimileras.

13. Den tendens som rapporterats att vissa kommuner "exporterar" flyktingar till andra områden eller att de förhindrar flyktingar, asylsökanden och invandrare från att

bosätta sig i deras område tycks kräva ett mer beslutsamt ingripande från centralmakten. Sådana strategier kan innefatta ekonomiskt stöd till sådana kommuner som måste sörja för ett större antal sådana utsatta grupper.

G. Utbildning och yrkesutbildning

14. Särskild hänsyn bör tas till situationen för barn med invandrar- eller flyktingbakgrund, vilka kan vara utsatta för stor risk att utestängas. Sådana barn bör ges möjlighet genom skolan till nödvändiga färdigheter för att kunna delta i det svenska samhället på en sådan likställd grund som motsvarar med deras rätt till sin egen kulturella identitet.

15. En särskilt oroande företeelse i Sverige är användandet av sådan ungdomskultur som rockmusik eller universitetsgrupper som förmedlare av rasistisk och extremt högerorienterad propaganda. En ändring skall i januari 1999 införas i brottsbalken för att öka möjligheten att vidta åtgärder mot ljudupptagningar som innehåller hets mot en etnisk grupp, om upptagningarna sprids till barn eller unga människor. ECRI understryker att det för att bekämpa rasism och intolerans bland unga människor är ytterst viktigt att barn och unga människor från det svenska majoritetssamhället uppfostras för att förstå och respektera kulturen och bakgrunden hos de barn från minoritetsgrupper med vilka de växer upp.

16. Det finns aktiva rasistiska och nynazistiska grupper i Sverige, och deras ideologi har på senare år funnit utlopp i attacker på flyktingcentra och judiska kyrkogårdar och i andra våldshandlingar. ECRI understryker att med nuvarande avsaknad av förbud mot organisationer med rasistiska eller antisemitiska mål (se punkt 4) särskild omsorg bör ägnas åt att informera allmänheten, särskilt unga människor, om riskerna med sådana organisationer för att avråda enskilda människor från medlemskap.

- *Utbildning av yrkesgrupper*

17. Det anses att speciella åtgärder bör vidtas för att erbjuda sådana grupper som polisen, åklagare, domare, andra offentliga tjänstemän, militären, lärare etc. specialiserad utbildning för att göra det möjligt för dem att känna igen rasism och främlingshat och uppmuntra dem att inta en proaktiv och effektiv roll i kampen mot dessa problem genom att utveckla deras förmåga att upptäcka rasistisk propaganda, i syfte att söka övervinna den aktuella tendensen till passivitet som märks i vissa yrkesgrupper. Utbildning på detta område bör dessutom syfta till att bland sådana yrken utveckla självinsikt och ett kritiskt resonemang och uppmuntra dem att undvika att uttala sig offentligt, vilket kan bidra till att intoleranta attityder utvecklas hos allmänheten i stort.

18. ECRI noterar att initiativ har tagits för att uppmuntra rekrytering av poliser med invandrarbakgrund och att en handbok har utarbetats om hur rasism och främlingshat skall bekämpas och som används av polisen.

H. Sysselsättning

19. Arbetslöshetstalen för "invandrare" är dubbelt så höga som för huvuddelen av befolkningen. Några av de svårigheter som invandrare och flyktingar möter när de söker arbete kan minska om det görs lättare för dem att förvärva de nödvändiga färdigheter som krävs för dessa arbeten genom att i större utsträckning erbjuda en effektiv och regelbundet utvärderad yrkesutbildning och genom större effektivitet och en omsorgsfull utvärdering av resultat. Särskilt bör ytterligare insatser göras för att förbättra kvaliteten på stödet till invandrare och flyktingar att skaffa goda kunskaper i det svenska språket, då detta fortfarande är en avgörande faktor för att komma in i det svenska samhället. Medierna och de alla organisationer kan även uppmuntras att erbjuda detta slags möjlighet att förvärva färdigheter och erhålla yrkesutbildning.

20. Förutom ovannämnda åtgärder för att förbättra färdigheter och kunskaper bland minoritetsgrupper så att deras inträde på arbetsmarknaden kan underlättas, anser ECRI att större hänsyn bör tas till att strukturell och individuell diskriminering också är faktorer som kan förklara minoritetsgruppernas relativt missgynnade ställning när det gäller sysselsättning. Ytterligare forskning kunde i det hänseendet bedrivas om formerna för en sådan diskriminering i Sverige, så att lämpliga lagstiftningsåtgärder eller politiska åtgärder kan vidtas för att förbättra situationen.

I. Statistik

21. Rapporterade fall av hets mot folkgrupp och olaga diskriminering visas i den officiella brottsstatistiken. Andra typer av brott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv räknas inte med i den officiella statistiken, fastän statistik om brott med främlingsfientliga eller rasistiska motiv som begås mot etniska och andra minoriteter på nationell nivå ställs samman av säkerhetspolisen. Under ett år nyligen räknade en tidning till mer än 100 incidenter av våldshandlingar och trakasserier mot minoritetsgrupper. ECRI uppmuntrar de svenska myndigheterna att fortsätta att vidta åtgärder för att upprätta ett system av tillförlitlig insamling av information på detta område, för att övervaka situationen och vidta lämpliga åtgärder som motverkar sådana handlingar.

22. De undersökningar som ombudsmannen mot etnisk diskriminering genomfört, vari medlemmar i minoritetsgrupper tillfrågades om sina erfarenheter av diskriminering och rasism, är en positiv utveckling i insamlingen av information på detta område i Sverige och bör fortsättas.

J. Medier

23. Det är uppenbart att vissa medier spelar en roll när det gäller att sprida en ganska negativ bild av minoritetsgrupper och frågor som har samband med invandring och flyktingar. Befintliga mediaregler för självreglering bör tillämpas och övervakas varvid särskild hänsyn skall tas till frågor om rasism och intolerans. Samtidigt som myndigheterna skall beakta principen om mediernas oberoende bör de säkerställa att medierna har tillgång till tillförlitlig information om gärningar av rasism och rasistiska våldshandlingar för att uppmuntra medierna till att rapportera om sådana händelser på ett ansvarsfullt sätt. Medierna kan även spela en roll när det gäller att sprida positiv information om olika minoritetsgrupper för att väcka allmänhetens intresse för andra kulturer och visa fördelarna med kulturell mångfald.

24. ECRI oroar sig över rapporter om att vissa lokalradiostationer har sänt material som hänför sig till antisemitism och religionshat. Varje radiostation som befins vara skyldig till överträdelse av bestämmelserna om yttrandefrihet genom ett allvarligt missbruk av denna frihet kan enligt lag få sin licens återkallad. I linje med artikel 4 i CERD och 16 kap. 8 § i den svenska brottsbalken anmodar ECRI de svenska myndigheterna att vara vaksamma på denna särskilda fråga och att vidta åtgärder för att säkerställa att när lokalradiostationer ges licens det klargörs att licenshavarna inte kommer att tillåtas något slags radiosändning som sprider rasistiska, antisemitiska eller intoleranta ideer.

K. Andra områden

- *Rasistiskt våld och rasistiska demonstrationer*

25. I likhet med många andra europeiska länder har Sverige under senare år sett en ökning i rasistiskt våld och rasistiska demonstrationer. Trots att den övervägande delen av Sveriges befolkning inte tolererar sådana handlingar anser vissa bedömare att en viss förklaring av uppgången i rasistiskt våld och intolerans står att finna i den felaktiga koppling som görs mellan ankomsten av minoritetsgrupper och de ekonomiska och sociala problem som det svenska samhället för närvarande har. Det har även antytts att en åtstramning av den traditionellt liberala invandrings- och asylpolitiken av vissa grupper kan tolkas som ett tyst godkännande av detta felaktiga samband. ECRI hävdar i det sammanhanget att politiker och offentliga personer i allmänhet har ett ansvar att vederlägga sådana samband och i kraftiga ordalag fördöma alla yttringar av rashat eller diskriminering. Ledare och politiker, på lokal, regional och nationell nivå, bör ytterligare uppmuntras att inta en fast offentlig hållning till förmån för den kulturella mångfaldens fördelar och betona bidragen till samhället från medlemmar i minoritetsgrupperna och betona deras lika rättigheter.

26. Det finns antydningar om att berörda myndigheter inte alltid reagerar så aktivt som de borde göra på händelser med rasism och diskriminering. Polis och åklagare bör kraftfullt och offentligt bemöta sådana demonstrationer av rasistiskt våld och behandla dem med det allvar som de förtjänar.

- ***Traditionella minoritetsgrupper***

27. Felaktiga förutfattade meningar och fördomar rörande traditionella minoritetsgrupper tycks förekomma i viss grad. Det förefaller som om inte mycket är känt om dessa grupper hos befolkningen i stort, och deras rättigheter missuppfattas ofta som särskilda privilegier. Medlemmarna i dessa grupper löper följaktligen risk att antingen utestängas från det övriga samhället eller att totalt införlivas i majoritetskulturen. En urbefolkningsdelegation som består av företrädare för samerna och för regeringen har funnits sedan 1995 med uppgift att sprida information om samerna och att främja målen för Förenta Nationernas årtionde för världens urbefolkningar. Ytterligare insatser bör göras för att utarbeta utbildningsmaterial och material för att öka medvetenheten, vilket skulle göra det möjligt för hela det svenska samhället att få kännedom om och värdesätta dessa gruppers särskilt utmärkande egenskaper. En åtgärd för att främja en större medvetenhet om dessa grupper kan vara att i skolor och läseböcker avsevärt förstärka undervisningen om deras kultur och historia. Den nuvarande utvecklingen av ett blandsystem där sameskolor integreras med skolor för huvuddelen av befolkningen är en modell som bör granskas.

28. Erkännandet av samernas rättigheter, inklusive större språkrättigheter, kan förbättras, även om skapandet av sametinget (en sameriksdag) och ökade medel avsedda att gynna deras språk och kultur är välkomna steg framåt. Omsorg bör dock läggas vid att säkerställa att dessa rättigheter utsträcks till alla samer och inte endast till dem som bedriver en mer traditionell verksamhet (som till exempel renskötsel). Särskilt bör allmänhetens respekt för samernas lagliga rättigheter främjas för att kunna bemöta alla de tendenser hos majoritets-befolkningen att sådana rättigheter betraktas som särskilda "privilegier".

29. Som i de flesta andra länder möter romernas folkgrupp i Sverige avsevärda olägenheter på många områden i det sociala och ekonomiska livet. För att förbättra situationen för denna minoritetsgrupp stöder ECRI genomförandet av de förslag som den av regeringen utsedda arbetsgruppen lagt fram, i vilken ingick företrädare för romerna, för att förbättra förhållandena för romer i Sverige. ECRI anser att ansträngningarna på skilda fronter (som till exempel skolundervisning, bostäder, hälsotillstånd) kan integreras och samordnas genom en allmänpolitisk plan. Utarbetande och genomförande av en sådan plan bör omfatta enskilda människor som hör till denna minoritetsgrupp såväl som olika ledningsnivåer, lokala och centrala, som har ansvar för denna fråga. Det är ytterst viktigt att upprätta och upprätthålla kommunikationskanaler mellan romernas folkgrupp och de berörda statliga och samhälleliga institutionerna.

Allmän information från nationella myndigheter

I denna ruta har ECRI i sina CBC-rapporter av följdriktiga skäl återgivit statistisk information endast från regeringarnas svar på ECRI's frågeformulär. Frågeformuläret sändes till den svenska regeringen den 13 juli 1994.

ECRI ansvarar inte för nedanstående information.

Antal människor födda utomlands: 994 000 (11% av befolkningen). Antal människor som antingen är födda utomlands eller som har åtminstone en förälder som är född utomlands: omkring 1,6 miljoner. I några av de större grupperna av dem som är födda utomlands ingår: 210 000 födda i Finland, 70 000 födda i det forna Jugoslavien, 50 000 födda i Iran, 48 000 födda i Bosnien-Hercegovina, 40 000 födda i Polen, 33 000 födda i Irak och 31 000 födda i Turkiet. 42 % av alla bosatta som är födda utomlands kommer från de andra nordiska länderna.

Etniska minoriteter av följande nationellt ursprung: samer, romer, finlandssvenskar, tornedalsfinnar, judar (definitioner som används av minoritetsspråkskommittén)

* *Befolkning: 8,848 miljoner (januari 1998). Denna siffra har tagits från Europarådets publikation "Recent demographic developments in Europe" (se litteraturförteckningen).*

LITTERATURFÖRTECKNING

Denna litteraturförteckning tar upp de viktigaste källorna som använts vid granskningen av situationen i Sverige. Den täcker inte alla de olika informationskällor (medier, kontakter i landet, nationella icke-statliga organisationer etc) som har använts.

1. De svenska myndigheternas svar på ECRI's frågeformulär.
2. "Recent Demographic Developments in Europe", Council of Europe Press, 1994.
3. CDMG (94) 16 slutlig: Den senaste utvecklingen av riktlinjerna för migration och migranter, ett dokument från Europarådet.
4. "Political extremism and the threat to democracy in Europe", Institute of Jewish Affairs.
5. Trender i fråga om internationell migration, årsrapport 1993, OECD, 1994.
6. CRI (98) 80: Lagliga åtgärder för att bekämpa rasism och intolerans i Europarådets medlemsstater, publikation från Europarådet.
7. 1995 års världsrapport om antisemitismen, publikation från Institute of Jewish Affairs.
8. DECS/Rech (94) 69: Förhållandet för den samiska befolkningen i Skandinavien, dokument från Europarådet.
9. CERD/C/239/Add. 1: Sveriges rapport till kommittén för avskaffandet av rasdiskriminering, offentligt FN-dokument.
10. CERD/C/SR.1018: Kortfattad rapport från det 1018:e mötet i CERD.
11. A/45/18: Rapport om Sverige från kommittén för avskaffandet av rasdiskriminering till det 45:e ordinarie mötet i FN:s generalförsamling.
12. CCPR/C/SR.1456: Kortfattat protokoll från det 1456:e mötet i FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna: behandling av rapport från Sverige enligt artikel 40 i CCPR, offentligt FN-dokument.
13. Svensk författningssamling, SFS 1994:134.
14. "Preventing Racism in the Workplace: Sweden", Europeiska stiftelsen för förbättrade levnads- och arbetsvillkor.
15. Länderrapporter om tillämpning av de mänskliga rättigheterna för 1994, 1995, 1996, 1997: US Department of State, 1995, 1996, 1997.
16. "New Xenophobia in Europe", B Baumgartl och A Favell, eds, Kluwer Law International, 1995.